

נתן זך : דראמה קטנה עם דמויות

הנערות מוכרות

הפרחים : בלילה אנחנו עובדות. מדוע

אין אנחנו עובדות גם ביום?

היכן כאן היופי, היכן כאן

התום?

קנו פרחים מידי עלמות

בלילה את האש ללבנות.

קנו פרחים כדי ללבנות

את הלב בלילה עלמות.

שיר השוטר : ואני הוא שוטר־הרובע.

על מצחי בוער הכובע.

הכובע בוער :

היזהר.

השיכורים

המועדים : זהו שוטר־הרובע.

על מצחו בוער הכובע.

הכובע בוער :

גור לך מן השוטר.

כשהבתים רועדים כמו מים

מסתכל השוטר בשמיים.

השוטר מסתכל

באָל.

(פותחים את הבאר)

בעל הבאר : מיום ליום הם מכריחים אותי לפתוח בשעה מוקדמת יותר

וכשהם מגיעים הנה הם כבר חצי שיפורים. מעניין מה הם

עושים במשך כל היום.

אשתו : שותים. (מעמידה לפני השיכורים המצטופפים בפינה בקבוק

וכוסיות)

בעל הבאר : כן, את זה אני מבין בעצמי. אבל מניין הם לוקחים את הכסף לכך, אם אינם עובדים ?

מנשותיהם...

בעל הבאר : לא עסקי. (מסדר את המקום) צריך היה להחליף פה את כל הריהוט. כשקניתי את המקום אמרנו שנחליף הכל. שום דבר לא מצא חן בעינינו. לאט-לאט מתרגלים לכל דבר. אז מתרגלים גם לרהיטים שמישהו אחר השאיר לך.

האשה : אתה יודע יפה מאוד שזה או הרהיטים או הנסיעה. בכל שנה אתה אומר שנמכור הכל ונסע קצת — הייתי אומרת שמגיע לנו כבר — אז לשם מה לקנות רהיטים חדשים? עוד כסף להשקיע! אלה יבואו אליך בכל רהיטים שהם. מה יש? השולחנות והכסאות כבר אינם מספיק נאים בשביל האורחים המכובדים שלנו?

בעל הבאר : אל תדברי בקול רם. אל תשכחי שאנחנו מתפרנסים מהם.
האשה : מתפרנסים... מתפרנסים... כבר ראיתי אנשים מתפרנסים בדרכים יותר הגונות. חוץ מן הצילום של המלכה עוד לא ראיתי כאן פרצוף אנושי אחד במשך כל הזמן הזה.

(נכנס גבר בפראק ויושב)

האשה : ואם כבר נכנס מישוהו שנראה אנושי, אז הוא חשוד. קח למשל את חנות הפרחים של זה שם, שנכנס כל ערב לפני שהוא הולך לעניינים המפוקפקים שלו. ראית פעם חנות פרחים שהיא סגורה תמיד ובכל-זאת הפרחים בה טריים תמיד? עוד לא ראיתי מעולם שמישהו מביא לו סחורה חדשה, והפרחים עומדים אצלו באגרטלים חודשים מבלי לנבול. אני עוד לא ראיתי דבר כזה וגם לא ראיתי סוחר פרחים שלא ימכור אף פרח אחד, שלא יפתח בכלל את החנות, סוחר לבוש פראק. אני לא מבינה את זה.

הגבר בפראק

(פונה לקהל) : רבותי, היא לעולם לא תבין את זה. כבר הכרתם אותה בוודאי ברגעים מעטים אלה. כבר הספקתם לעמוד על טיבה. זוהי אשה שלא ידעה אהבה.

האם אני אשם שיש לי מנגנון מיוחד המונע את נבילת הפרחים?

האם אין כולנו אחים? אחדים גותנים ואחדים לוקחים?

האם אני אשם שהפרחים מחזיקים אצלי מעמד חודשים?

הרי אינני מתפרנס מזה. אני שואל אתכם: האם אפשר בימים קשים אלה להתפרנס ממכירת פרחים. חישבו רק על המסים, רבותי. חישבו על ההוצאות של הפראק ובגדי-הערב (מורה על הפראק שלו ומנער ממנו אבק), חישבו בבקשה על ההתחרות (מראה על מוכרות הפרחים המהלכות ברחוב לפני הבאר). הרי אינני יכול למכור את הפרחים שלי במחירי הרחוב.

האשה : שוב הוא מבקש להסביר לקהל, במקום לנו.
בעל הבאר : הניחי לו. חוץ מזה, גם אינך יכולה לדעת. אולי יושבים בקהל כמה מן האורחים שלנו.

(כניסת הנערות)

- נערות: אנחנו נערות־השעשוע.
אל תשאל איך אנחנו עושות זאת ומדוע. (הן צוחקות לעצמן)
- אחת: אני הגבוהה מכולן.
שניה: ואני השניה בקומה.
שלישית: ואני השלישית.
- נערות: כשבשדות מבשיל הדגן
אנחנו יושבות על השולחן.
אחת: כשאני מרימה רגל אחת
דופק לב הגבר דפיקה אחת.
שניה: וכשאני מרימה רגל שניה
לבו של הגבר הלך בשביה.
שלישית: וכשאני מרימה את שתי הרגליים
נישא לו הגבר עד לשמיים.
- נערות: מלאכתנו איננה קלה:
מחצות עד הבוקר כמעט.
אחת: היה אחד שבעט.
שניה: ושני מקלל.
שלישית: השלישי בכלל לא שואל.
- נערות: מי נותן לנו לאכול.
אחת: ולמי אנחנו נותנות שעשוע.
נערות: מי איננו נותן לנו לנבול.
שניה: ומדוע הוא עושה זאת, מדוע.
- נערות: מי היה כאן אתמול? מי יהיה כאן מחר?
שלישית: מי יהיה כאן כשחם? מי יהיה כאן כשקר?
אחת: מי יהיה כשפראב הגרון?
נערות: אנחנו נערות השעשוע.
אל תשאל איך אנחנו עושות זאת ומדוע.

(יושבות אל הבאר על כסאות גבוהים. נכנסים 4 תיירים)

בעל הבאר
לאשתו: טפלי בהם.

(האשה מראה להם מקומות. הם מתישבים, מזמינים ומתבוננים בנערות. הם מצביעים עליהן באצבע ומשדלים אחד מתוכם לפנות אליהן. הוא אינו מגיב. זורקים מטבע. מן הפינה החשוכה קם אדם אשר עד כה לא השגיחו בו וניגש אליהם. התיירים עדיין לא אמרו אף מלה אחת בקול. האיש מציע להם שהוא יגש אל הנערות ומלווה את דבריו בתנועה. הוא ניגש ומסביר לנערות שהתיירים רוצים להכיר אותן. בעקבות סימן שהוא נותן בידו קמים התיירים וניגשים אל הנערות. הוא נשאר עומד מן הצד ומסתכל)

- נערות: אבל הערב יש לנו חופש.
 אחת: ואנו עולות על מגדל-אייפל.
 שניה: אני עד הקומה החמישית.
 שלישית: ואני עד הסוף.
 נערות: כבר קנינו כרטיסים.
 אחת (בביישנות): קנו לנו.
 שניה: כרטיסים זוגיים.
 אחת: אחד תמיד זוגי. השני לא. (הן צוחקות)
 אחת: אני היא שרה מן הממלכה המשותפת.
 שניה: ואני קליאופטרה מגדות הנילוס.
 שלישית: ואני היא נילי, אפילו.
 אחת: אנחנו החכמה, החוק והלחם.
 שניה: וגם המשקה, כאילו.
 שלישית: כשאנחנו רוקדות, עוצרות הגבירות את הנשימות.
 אחת: וכשגבירות עוצרות את הנשימות, הגברים נרעדים.
 נערות: הגברים נרעדים. מים ממלאים את חזם כמו גלים
 והברפיים
 אחת: כמו נמלאו גם הן מים.
 שניה: יש לנו לב חומר.
 שניה (מצטנעת): אנחנו כמו חומר בידי היוצר.
 שלישית: זה מה שאנטון אומר.
 נערות: ערות כל הלילה עד שחר,
 ישנות עד צהריים,
 עם ערב יוצאות את הבית,
 אנחנו מלאות מנוחה.
 הערב יש לנו חופש.

אחת : חה, חה.

(התיירים נרתעים, יוצאים מן הבאר. אחת הנערות מושיטה לזר פרח)

נערה : תודה.

הזר : אין בעד מה.

נערה : כן.

הזר : מה ?

נערה : תודה.

נערות : אנחנו מלאות מנוחה.

(יוצאות. בעל הפראק יוצא אתן, מושיט לאחת מהן את זרועו)

האשה : שוב קילקלו לנו. גירשו את האורחים.

בעל הבאר : יש להן חופש הערב.

(נכנסים שלושה פקידים)

פקידים
(פונים אל

בעל הבאר) : אנחנו שלושה פקידים

ועכשיו משרדנו נסגר.

פקיד א' : אל תעשה היום

מה שלא תעשה מחר.

פקידים : אנחנו פקידים. תמיד

ידנו על לוח-לבנו. תמיד

אנחנו ערים, ידנו רושמת.

פקיד ב' : מה שלא תעשה המכונה המגושמת.

פקיד ג' : תמיד בתפקיד, גם היום

בלי חלום. פקידים הם אישים

בכירים.

פקיד א' : באנו לרשום

אל נכון. אדוני, (פונה אל בעל הפרח)

לא בכדי נקראים הפקידים

לשרות. לא בכדי אחרונים הם לחיות.

אחרונים גם למות, לא בכדי.

אדוני.

(הזר מתבונן בהם בהיסוס. כעבור דקות מספר הוא שולף צרור תעודות. הפקידים מתישבים וניגשים למלאכת הרישום. הם דוחים הצעת משקה בחיוך טכני)

(מופיע מנהל התיאטרון ומדקלם מתוך „פאוסט“)

מנהל התיאטרון: אתם שניכם, שלצפתים קרובות

צמדתם לי בצורה ויגון.

הגידו לי, מה יש לקיות

במדינתנו מן התיאטרון?

גדול תפצי לענות תקהל.

בפרט שהוא סי ונותן לקיות.

השחקן: אדוני — —

מנהל התיאטרון: תדבקי תקשים, תמזוזות קבועות,

וקל נפש כמו לקראת סג תצהל.

השחקן: אדוני — —

מנהל התיאטרון
(מראה על הקהל): הנה הם יושבים מתונים, ממתנים.

ציניקים קרועות, להשתומם נכונים.

השחקן: אדוני — —

מנהל התיאטרון: ידעתי במה לוקחים לב העם.

(פונה לשחקן)

מה חפצך?

השחקן: אני צריך לשחק את השוטר.

מנהל התיאטרון: עלה על הבימה, תורך הגיע.

השחקן: אבל אני רק מחליף.

מנהל התיאטרון: את מי?

השחקן: את השוטר.

מנהל התיאטרון: אז עלה על הבימה. מה אתה מחכה?

השחקן: זאת אומרת, אני מחליף את השחקן שמשחק בדורך-כלל את

השוטר.

מנהל התיאטרון: בסדר, אני מקבל אותך. מה יש עוד?

השחקן: אבל התפקיד, אדוני.

מנהל התיאטרון: מה בדבר התפקיד?

השחקן: נו, אין לי אפילו מדים של שוטר. השחקן שחלה לקח את

המדים של השוטר הביתה.

מנהל התיאטרון: אידיוט! מילא, תעלה כך, מה אני יכול לעשות? הקהל צריך

להבין מתוך דבריך ומשחקך שאתה השוטר.

השחקן : אבל זהו בדיוק העניין. האם אדוני, מנהל התיאטרון, היה מאמין לרגע שאני שוטר? לעולם לא היו מקבלים אותי למשטרה בגלל קומתי הנמוכה. שם מקבלים רק ממטרו־שבעים גובה. כל ילד יודע זאת. אפילו בני יודע. הוא אומר לי תמיד בשעה שהוא רוצה להקניט אותי: אבא, אתה לא מספיק גבוה.

מנהל התיאטרון

(בקוצר רוח): תשמע, אני מבין אותך יפה.

השחקן : אבל יש תפקידים שאני יכול בהחלט לשחק. לא כל שחקן מוכרח להיות שוטר או רומיאו.

מנהל התיאטרון : אתה חושב שיש לנו זמן לכל זה? עלה מיד על הבימה.

(פונה לקהל)

קהל נכבד, נא סלחו על ההפרעה,

אחרי ככלות הכל, אני רק מנהל־בימה.

חישבו עלי: כשהזרקור גדלק,

מופיע השחקן. המנהל אז יתחמק.

(השחקן עולה על הבימה. פונה אל בעל הבאר במבוכה)

השחקן : אני שוטר.

(בעל הבאר מתעלם ממנו. אחר־כך מראה לו על מקום פנוי. השוטר פונה אל אשת בעל הבאר)

השחקן : אני שוטר.

(היא מהסה אותו בתנועת־יד עוד בטרם יתחיל לדבר)

האשה : עשה מה שאמרו לך לעשות.

(השוטר ניגש אל הזר)

השוטר : אני הוא השוטר כאן.

(הזר מזמין אותו לשבת. השוטר יושב)

בעל הבאר : מי משלם?

הזר : אני.

השוטר : תודה. (מחכה בקוצר־רוח לקבל את הכוסיית כדי להשתחרר ממבוכתו. מריק אותה בנשימה אחת). תודה. קשה להיות שוטר.

הזר : המ. כן.

השוטר : לא שאני בא בטענות, אתה מבין, הטילו עלי, אתה יודע. ועוד אני, כלומר, בגובה שלי. אפשר להיות שחקן טוב בלי להיות מתאיים להיות שוטר.

הזר : ודאי.

(השוטר מזמין בניד־יד כוסיית שניה. בעל הבאר מתבונן בזר. הוא מניע בראשו לאות חיוב)

השוטר : ככה זה בימינו. שותים. אתה מפה?

הזר : כן. משם.

- השוטר : לא ראיתי אותך פה.
 הזר : לא היית פה.
 (השוטר מאשר בניד-ראש)
 השוטר : אתה יושב פה הרבה זמן?
 הזר : מאז פתחו.
 השוטר : אה.
 (לאחר שהות מצביע על הפקידים העוסקים ברישום)
 מה הם עושים כאן?
 הזר : המשרד נסגר.
 השוטר : אה. (מזמין בתנועת-יד נמרצת עוד כוסית).
 אני אומר תמיד : חיי כלב. אתה מבין, בשביל מישהו שאיננו מספיק גבוה. האם אתה חושב שזאת היא מגבלה רצינית?
 הזר : לא.
 השוטר : אתה באמת חושב כך?
 הזר : כן. (מוסיף לאחר הפסקה כדי להדגיש) : כן.
 השוטר : תמיד אמרתי זאת. אני נשבע לך שתמיד אמרתי זאת. אני חושב ש מ ס פ י ק לנסות וצריך כבר לחיות.
 הבוז ליום קטנות. אתה חושב שעלי לחכות?
 גם אדם רוצה לחיות.
 הזר : כרצונך.
 השוטר : השעה כבר מאוחרת. התפקיד קורא.
 אנא סלח לי. עלי לקחת עוד את הרובה.
 הזר : הלילה גדול.
 השוטר : הרבה יקרה עוד הלילה.
 הרבה, הרבה יקרה.
 תראה.
 הזר : הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמיים לרוב, נאמר במקום שנאמר.
 השוטר : מה כוונתך, הזר?
 הזר : ככוכבי השמיים לרוב, נאמר, אין כאן מלה על מכאוב, כמו חול, נאמר, לא נאמר כמו פרי.
 זכרי, אומר האהוב לאשה הנעלמת מעיניו בפתח, אותי.

השוטר : אנא סלח לי. לא אני הוא.

הקורא לי, תפקידי הוא.

הלחשן

(מן הצד, מאופר) : תפקידך נסתיים, השוטר.

אתה מכביר מלים לא־לך.

אנא, עזוב מיד את הבימה.

השוטר : אני הולך כבר.

מה שנגמר נגמר.

אני יודע את תפקידי.

אני יודע שהוא נגמר.

אל נא תחשוב שאינני יודע את תפקידי, מר זר.

(מסתלק)

הלחשן : רבות מלים בפני איש

ורבות עוד יותר המלים

שהוא מחריש.

אם כל המוצל

גובע מן השמש,

כיצד זה המוצל הולך־עובר?

אני זוכר

את ימי הראשונים

כצל.

עכשיו אני משיב. איני שואל.

(לזר)

האם אתה הזר כאן במקום?

הזר : מערב ועד פנות היום.

הלחשן : אינני זוכר את תפקידך. האם נגמר?

הזר : אני הזר פה במקום.

תפקידי לא נגמר, כי הוא חלום.

הלחשן : אל תחשוב שאינני יודע

כיצד כל שחקן כאן מתיגע.

אבל אני — שצריך לדעת את כל המלים

ולא לומר דבר —

האם אינך מוצא זאת למוזר?
אני חושב שאין תפקיד אכזר
מן הלחשן.

פֶּה להיות לצל וגם לכל שחקן
(ואת השחקנים אתה הרי מכיר).
יחד אתם לבכות, יחד אתם לצחוק.
הרי אין את לבי כלל לשתוק.

— האם המחזה נגמר
כחוק?

הזר: למחזה יש גבול,

הוא גבול הזמן.

איננו רשאים לעבור על המותר
בבאָר.

הלחשן: כבר מאוחר.

את עבודתם סיימו הפקידים.

רֵאָה בידי מי אנחנו מפקידים

את התפקידים?

הזר: את תפקידו מקבל כל אחד:

מי באמצע ומי בצד.

הלחשן: החיים הם תיאטרון.

התיאטרון עולה ממון.

תפקיד קטן ותפקיד גדול.

צריך לשלם את הכל.

הזר: רבותי, מחזה זה נגמר.

נא הרשו לי זאת לומר.

אם לא שפכתי לפניכם את לבי,

הנה אבקשכם לזכור כי

לא זה תפקידי. הלום

איננו פותר ואינו משדל. אין

הוא אלא, כמו שאומרים, מתבל

את המציאות בפתגם, מושיט יד לאדם

על־מנת שיפול עוד יותר עמוק, או,
 אם תרצו, עומד מרחוק, בשעה שהאביון
 היה לצחוק. חלום הוא חלום,
 רבותי. לא מרזע הוא עושה זאת, כי מתום.
 — וכי מי מלבדו מתיגע בלילה, כיום? —
 אם גראה היה לכם תפקיד זה או אחר מוגזם,
 פסוק זה או אחר מיותר,
 אנא חֲשְבוּ עַל הַדָּבָר
 הַזֶּה עַל הַפֶּתַח.
 אינני מבטיח שום דבר עֲפֹשִׁיו.
 אבל תפקיד אפשר לתקן, דברים אפשר
 למחוק, מלים להשמיט. בייחוד אם עבר
 זמן רב מאז נאמרו. כבר מאוחר.
 לא אעכב אתכם הרבה.

מנהל התיאטרון : קהל נכבד, ירבה מי שירבה
 דברים. אנחנו לא פִּינְנוּ פֶתַח כֵּאֵן לַפֶּתוּחַ לוֹיִפּוֹחַ,
 קוֹצֵר־רוּחַ לְהַבִּיעַ עַל סִדְרֵי הַמַּמְלָכָה
 או חוֹסְר־שִׁקְט.
 מוֹבְטַחְנִי שֶׁאֵינִי מְדַבֵּר בְּשֵׁם הַהִנְהָלָה
 אִם אֹמֵר שֶׁאֵינִי אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים
 דָּבָר יוֹתֵר מִן הַמְנוּחָה לְכָל אָדָם,
 בְּאִשֶּׁר הוּא עָר או נֵם.
 לֵילָה טוֹב, אִפּוֹא. חֲלוֹמוֹת מִסְתֵּימִים
 בְּמִקּוֹם שֶׁמְעֵשִׂי הָאָדָם מִתְחִילִים. הַנְּגִינָה
 הִיא לְפַעֲמִים סוֹפּוֹ שֶׁל מֵאֵמֶר בַּעֲתוֹן. יְהִי, אִפּוֹא, רִצּוֹן
 שֶׁלֹּא נִדּוֹן זֶה אֶת זֶה לְפָנֵי הַשִּׁינָה, כִּי אִם
 אַחֲרֶיהָ. בְּלֵילָה אֵינִי אָדָם יוֹדֵעַ
 מַה לְפָנָיו וּמַה לְפָנֶיהָ.
 וְעוֹד אֲנִי זֹכְרוֹ : סִיפּוֹרְנוּ לֹא נִגְמַר בְּמִים וְלֹא בְּאִשׁ.
 אֵינִי טוֹב, אִפּוֹא, מֵאִשֶּׁר לֹא לְהִתִּיאֵשׁ
 מִסּוּף מוֹצֵלָה, מֵאוֹשֶׁר שֶׁל סִיפּוֹק, מִדְּמַע־הַרוּחָה.

לילה טוב לכם : גם לי וגם לך.
ושוב : את הדברים אפשר גם לשחזר
וגם לתת להם סיום אחר.
איננו מקפידים כל־כך על הצורה שבה נסגר
סיפור, אחרי אשר נפתח כבר וסופר,
והנה — אחרי ככלות הכל — עבר.